

[Transcript] DS Vandaag / Wat als je baby of peuter opgroeit in de gevangenis?

Het is 24 juli.

Dit is vandaag de dagelijkse podcast van de standaard.

Ik ben Alexander Lippenveld.

Wat als je zwanger bent en naar de gevangenis moet.

Of als je een baby van één of twee jaar oud hebt.

Dan kunnen moeders hun kind een tijdje groot brengen in de cel.

Maar een kind hoort natuurlijk nooit thuis in een cel.

Dus het er opvoede gaat niet gemakkelijk.

Is het dan wel een goed idee om je kind mee te nemen naar de gevangenis?

Psycho, Therapeuten en actrice Katharine Loman welkom.

Jij maakt te samen met Wedrik de Bakker, de podcaststreeks.

Hier woont mama nu voor de standaard.

Een project dat voortvloeit uit het gevangenis, radioproject, Radio Begijnestraat.

Mensen kennen je al echt nog van de TV-rex, Cowboys of Beau Sejour bijvoorbeeld.

Of als Sidekick in de ideale wereld.

Maar dat je nu een podcaststreeks maakt in een gevangenis, dat mag je eigenlijk niet verbazen.

Mij heeft het niet verbazen.

Maar ja, ik maak al sinds 2016 ook een podcaststreeks

op de Psychiatrische Vleugle F van de Antwerpse gevangenis.

Dat is wel een andere format dan deze reeks.

Radio Begijnestraat inderdaad.

Dat is een knip en plak montage van levensverhalen en muziek en geschreven teksten.

En dit was toch iets meer documentaire, iets meer verhalende zonalistiek.

Dus dat is nieuw en niet nieuw voor mij.

Jullie reeks hier want mama nu is vanaf vandaag integraal te beluisteren in onze app DS Podcast.

En vanaf morgen elke dag in DS vandaag.

Het gaat over een bijzondere gevangenis.

De gevangenis zelf is een nieuwe bijzonder denk ik.

Een van de grootste gevangenis van België, een van de meest verouderde denk ik ook wel.

Met vele problemen in de infrastructuur.

Maar de afdeling waar we de podcaststreeks hebben gemaakt,

dat is een heel bijzondere afdeling.

Dat is de moederkindafdeling.

Dat is een aparte vleugel binnen de vrouwengevangenis van de gevangenis van Brugge.

En daar kunnen veroordeelden of beklagde mama's die zwanger zijn of een kind hebben,

hun kind meenemen binnen detentie totdat het kind maximaal drie jaar oud is.

En dat gaat in België op verschillende plekken.

Maar Brugge is in dat op zich bijzonder dat het echt een aparte vleugel is.

Ja.

We luisteren even naar de trailer van jullie reeks.

Amira.

Kom eens hier.

Ja.

Wanneer gaan we naar huis?

[Transcript] DS Vandaag / Wat als je baby of peuter opgroeit in de gevangenis?

Bijna.

Wanneer gaan we naar huis?

Bijna.

Ik ben Saba en ik verblijf in de gevangenis van Brugge.

En nou, mommy.

Samen met mijn dochtertje Amira.

Nee.

Ja.

Ja.

Mijn dochter heeft hier leren lopen, praten, klimmen.

Nee.

Wat wel, Amira?

Alles wat Amira kan heeft ze hier allemaal geleerd.

Kijk voor, Ischaf.

Kijk voor.

Ik vertel mijn verhaal in hier woont mama nu.

Katrin, het lijkt ergens wel een beetje op een kresje, niet?

Ja.

Als een gevangenis die probeert eruit te zien als een kresje misschien ziet eruit.

Dus er zijn er uiteraard nog altijd traalis.

Het is nog altijd dezelfde bakstenenmuur.

Het uitzicht is nog altijd hetgeen wat je dit in eere personen ziet als ze uit het raam kijken.

Namelijk niet zoveel.

Een prikkeldaat en muren.

Maar er is wel geprobeerd om het iets sympathiekkel aan te kleden.

Daar zijn Disney-figuren op de muren geschilderd.

En hier en daar voel je toch de aanwezigheid van kinderen gehoord.

Kinderen.

Dus het is toch wel iets anders.

En je betreed wel een andere wereld in de gevangenis.

En dat is iets heel bizarres.

Ja.

En hebben de gedetineerden daar ook een speciaal regime?

Of leven ze echt zoals een gevangenen?

Ja.

Ook dat is een beetje een moeilijke vraag.

Want uiteraard is het gevangenisregime zoveel mogelijk aangepast aan de aanwezigheid van kinderen of zwangere personen.

Maar over het algemeen blijft het een ongedifferentieerd gevangenisregime.

Dus de vrijheden die de gedetineerde personen bezitten zijn nog altijd afhankelijk aan hun juridisch statuut.

En niet zozeer aan het feit dat de toevallig nu ook moeders zijn.

Gevangene personen hebben per dag het recht om buiten te komen en wandeling te maken op de binnenkoren van de gevangenis.

[Transcript] DS Vandaag / Wat als je baby of peuter opgroeit in de gevangenis?

Maar men heeft geopteerd, wat dat denk ik wel goed is,
dat die mama's niet met de gewone gevangenen hun wandeling doen,
maar die hebben een aparte kindervandeling, heet dat dan.
Dus er is een apart stuk groen voorzien,
waar dus ook een glijbaan en een zandpak en zo'n pangstje.
Dus dat is iets anders een beetje.
Ik heb zelf een puter van bijna drie jaar,
dus die zou daar in principe kunnen zitten als mijn vrouw, heel staten, is geweest.
Maar dat lijkt me echt geen omgeving voor een kind.
Hoe ga je daarmee om? Zit dat kind dan heel de dag mee op cel bijvoorbeeld?
Het kind zit inderdaad net zo lang op cel als de moeder op cel zit.
Uiteraard zijn er momenten waarop dat het kind van cel mag,
namelijk tijdens de kindervandeling.
Maar bijvoorbeeld werk, er mag halftijds gewerkt worden door gedetineerde mama's.
Kan het kind in een ruimte op de afdeling opgevangen worden
door een kindervandeling,
dat is eigenlijk een gedetineerde persoon die belast is met de taak om op de kinderen te letten.
Dus dan is het uit de cel.
Veel mama's doen ook heel erg hun best om hun kinderen naar de kresch te laten gaan.
En dat lijkt een evidentie, maar is heel moeilijk.
Dus dat lukt natuurlijk alleen maar als je organisaties, externe organisaties hebt
zoals kind en gezin of CKG of weet ik ik wel,
die mee met u zoeken van oké, hoe komt het kind uit de gevangenis?
Want de mama mag het niet naar bepoort brengen,
die mag de afdeling eigenlijk niet verlaten.
En bewaker brengt dan bijvoorbeeld het kind tot aan de buitenpoort,
daar wordt het kind dan opgewacht door een vrijwilliger van een of andere organisatie
en naar de kresch gevoerd.
De directie en de personeel ondersteunt die initiatieven uiteraard,
want het is goed dat een kind naar de kresch gaat.
Erbij komt, en dat is een andere triste gebeurtenis,
dat weet je misschien ook als papa,
zo'n administratie bij een kresche, dat is niet zo eenvoudig,
hoeveel papieren ik daarvoor heb moeten tekenen.
En nog eens, en dan nog een foto en een kopie van een identiteitskaart,
dat zijn allemaal zaken.
De gevangenis vertraagt dit uiteraard,
er is geen kopie raparaat dat je toegang hebt.
Dus de belachelijkste dingen duren 1800 keer zo lang.
Het is ook mogelijk om iets uit te dokteren
dat een kind bijvoorbeeld het weekend bij de grootouders mag gaan,
want een kind zelf is niet gedetineerd.
Dus de straf vrijheidsberoving treft officieel de mama en niet het kind.
Het laatste zegt ook één van de moeders heel duidelijk in de reeks.

[Transcript] DS Vandaag / Wat als je baby of peuter opgroeit in de gevangenis?

Dat is eigenlijk het enige wat ik echt positief ga onthouden,
dat ondanks dat je gedetineerd bent,
dat je er echt niet minder gedaan wordt tegen je.
Zeker niet als je hier zit met een kindje.
De kindjes worden ook niet behandeld,
alsof ze het kind van een gedetineerde zijn.
Iedereen houdt van de kindjes en iedereen is er blij mee.
Er wordt wel alles voor gedaan, dus het is wel savaal voor de kindjes.
Maar ik wil toch naar huis.
Liefst gisteren in de plek van morgen.
Dus het kind heeft een vrij regime, maar de mama...
Maar ook niet, want het kind bij de mama...
Dat maakt de zaak heel complex.
Het kind is niet gestraft, maar de mama.
Maar toch is het regime niet gedifferentieerd genoeg,
waardoor de realiteit wel zo is
dat het meer een deel van de dag op cel wordt doorgebracht.
Punt uit.
Vertel eens over de podcastreeks die jullie maakten.
Hoe was dat om die te maken?
Ik had dat niet verwacht dat het mij zo zou emotioneren.
Misschien is dat omdat ik zelf mama ben.
Het raakte mij enorm.
En ik kom toch al tien jaar in gevangenissen
en ik heb toch al wel veel verschrikkelijke verhalen gezien, gehoord.
Ook de omstandigheden waarin mensen in een gevangenis leven zijn
niet vrij en soms shocking.
En dat raakt me nog altijd, maar ik was niet erop voorbereid
dat dit mij zo zou raken.
En ik kan er ook niet de vinger opleggen waarom dat zo raakt.
En misschien is het iets van...
Het klopt niet.
Gehoord een kind.
Lachen, zingen, triple triple triple.
En je ziet traalissen.
Dus iets gaat niet meer samen.
Dus dat is iets raast.
Dat botst en dat doet iets.
Want detentie, en dat is een fenomeen
dat al decennia wordt onderzocht.
Detentie is schadelijk.
En dan zijn er heel fysiologische dingen
zoals de afwezigheid van bewegingsruimte bijvoorbeeld.
Dat is iets heel simpel.

[Transcript] DS Vandaag / Wat als je baby of peuter opgroeit in de gevangenis?

Het slechte eten.

De infrastructuur zelf heeft weinig lichtinval,
weinig mogelijkheid om zonlichtvitaminerde.

Dus gewoon puur fysiek is dat iets wat schadelijk is,
maar ook psychologisch.

Men wordt de hele tijd aangesproken
op het feit dat men een misdaad heeft begaan.

Dus men wordt gereduceerd tot crimineel.

Men zit het meer een deel van de dag op cel.

Men verveelt zich.

Alle activiteiten waar men eigen waarde aan zou kunnen ontleen,
bijvoorbeeld werk of vrienden of hobby's,
zijn daar genoeg onmogelijk om uit te voeren.

Met verveling, depressie, tot gevolg.

Je zei al dat veel mama's in de gevangenis proberen
om een kind naar de kinderopvang te brengen
of te laten brengen.

Hoe proberen ze nog om zo'n normaal mogelijk leven
te organiseren voor hun kinderen?

Ja, door...

Eén van de meest opvallende zaken is ook het talen.

De reeks heeft heel lang mama's kamer genoemd.

Omdat een geditineerde mama ons vertelde
hoe harde dat telkens raakte

als zo via de interfonie wordt om geroepen
van iedereen terug op cel, eindwandeling, iedereen terug op cel.

En dat ze elke keer als het woord cel viel,
kamer zei.

Omdat ze niet wil dat het kind...

Het is het thuis van het kind.

Het kind woont daar.

Dat woorden, zoals cel of kachot, straf, gevangenis,
de bak proberen mama's te vermijden

en toch een beetje te doen alsof
een beetje zoals in La Vitaille-Bella, misschien,
van dit is een gewone situatie.

En cel, dat woord gebruik eigenlijk ook bijna niet.

Ik zeg altijd, kamer, omdat ik ook niet wil
bijten, die gaan varkenen naar mama's cel
of dat ze over een kamer cel zegt.

Ik wil niet dat ze die woorden kent,
maar nu is het altijd kamer.

Soms versprek ik wij en dan herpak ik me ook direct van
nee, we gaan naar de kamer.

[Transcript] DS Vandaag / Wat als je baby of peuter opgroeit in de gevangenis?

Ga maar binnen in de kamer. Waar is mama's kamer?

Daar, mama's kamer. Ook van Amira.

Ik zeg je ook van Amira.

Ze weet wel dat we hier zijn en dat ik hier naar buiten kan, maar dat dat gevangenis is, nee.

Ik denk dat we gewoon van mama woont hier.

Voor haar is dat gewoon, mama woont hier.

En ik denk, voor kleine kinderen is de aanwezigheid en muziekbereid van een zorgfiguur, meest gevallen is dat de mama, het belangrijkste.

Dus die kijken niet op van lelijke muren of, ja, motige matrassen of zo.

Of traalissen.

Kinderen vinden dat op zich niet erg belangrijk dat mama er is en dat mama beschikbaar is, emotioneel.

En dat is wel zo.

En dat is misschien wel iets van mij heel erg geraakt.

Je ziet er, ja, zie gewoon mama's moeder, je ziet mama's borstvoeding geven.

Ze moeten niet werken.

Ze hebben geen telefoon ter beschikking.

Er is geen internet, er is geen vriendenkring, er is geen afleiding.

Dus een positief effect is dat men zich honderd procent kan richten.

Op het kind.

Ik bijvoorbeeld persoonlijk, want die vraag stelt je natuurlijk, wat zou ik doen?

Ik zou ook mijn kind zo lang mogelijk bij mij houden, ja.

Ik denk dat de detentie schadelijk is voor mensen.

Ook voor kinderen.

Maar ik denk dat het voor een mama-kindband noodzakelijk is, dat je kind ziet.

Logisch, hè?

Dat je je kind drie jaar niet ziet.

Ja, of alleen maar één keer per week op bezoek.

En dat maar voor anderhalf uur.

En dan zelfs niet op je eigen cel, maar in een ruimte die niet van jou is.

Dus het lijkt mij voor mij

het meest evidente dat ik mijn kind bij mij zou houden.

En dat is voor veel mama's ook het geval.

En die mama's die daarvoor kiezen, zijn denk ik ook mama's die dat moederschap willen opnemen.

[Transcript] DS Vandaag / Wat als je baby of peuter opgroeit in de gevangenis?

Want in veel gevallen wordt er ook gezocht naar mogelijkheden om buiten de gevangenis opvang te voorzien. Sommige mama's hebben een partner die kan of wil zorgen. Of een moeder of een vader of het kind is in sommige gevallen geplaatst al voor de detentie. Maar het schuldgevoel is toch wel iets wat bij allemaal mama's overheerst. En het voortdurende dilemma van is dit de juiste keuze. En wat over een jaar of vijf maanden of wanneer dan ook als dit kind moet gaan, dan ga je van een symbiotische hele closerrelatie naar een enke per week. Mekaar zien de relatie. En hoe ben je eigenlijk ouder vanuit de cel? Dat is een heel groot vraagstuk, denk ik, waar menig mama zich toch wel aan hoofd breekt. Want na drie jaar moet het kind sowieso... Ja, het moet weg. Je hebt in heel Europa verschillende modellen. En ik denk dat sommige landen is zeven jaar, en andere is het acht jaar, ergens is het twee jaar. Dus welke wetenschappelijke beweringen daar aan zijn vooraf gegaan, dat is overal een beetje anders. Dus er is bepaald wettelijk, in de basiswet, tot en met drie jaar en geen dag langer. Heb je iemand gesproken die in zo'n situatie zit? Ja, een van onze hoofdpersonages heeft een jonge dochter, die wordt in augustus drie jaar. En dan moet zij weg. Terwijl zij een redelijk lang gestrafte is, dus pas over enkele jaren vrijkomt. Maar dat is heel aardig hangen en die vrouw zit in een hele moeilijke situatie. We luisteren even naar een fragmentje. Drie augustus wordt zij drie. Drie augustus moet zij hier buiten. En drie augustus moet jij verdrekken. Je brengt je klein naar beneden, je komt naar boven, je ruikt je spullen in en je verdrekt. Je hebt zelfs de mogelijkheid niet meer om eigenlijk op die kamer te kunnen blijven, dat je toch nog een beetje de aanwezigheid hebt van uw kleine. Je moet hier geen dag langer niet meer blijven, of een uur langer zelfs mag, dat mag niet. Wat ik haar kan zeggen, nu ga je naar papa en ga even bij papa verblijven tot dat mama terug naar buiten mag. Want er is een mevrouw

die eigenlijk beslist of dat mama naar huis mag komen of niet,
omdat mama iets heeft gedaan wat dat niet mag, wat dat fout is.

En daarom zit mama hier.

Maar jij mag nu naar huis

en mama gaat wel daarna nog komen.

Dat ze weet van ook, ik kom altijd wel terug,

dat is de boodschap dat ik haar zeker wil geven.

Dus ik hoop wel dat ook naar buiten toe,

als ze bij haar vader is,

dat hij zich ook wel aan zijn woord houdt

en dat hij ook wel dat gaat blijven zeggen tegen haar

en dat hij ook zijn blof te naakkomt,

dat ik meerdere keren in de maand ga langskomen,

dat bezorgt mij eigenlijk wel heel veel angst.

Katrin, wat het allemaal nog zo veel moeilijker maakt,

je kan het niet uitleggen aan je kind,

want een kind van drie begrijpt dat natuurlijk niet,

wat er te gebeuren staat.

Ze vertelde ook,

dus naarmate het kindje ouder wordt,

worden haar vragen natuurlijk ook prangender.

Waarom mogen andere mamma's gaan

en niet mama niet mee?

Waarom mama niet mee?

Dus het ervaren van gevangenschap

en opsluiting,

dat er een deur toe gaat,

dat is iets wat een bijna driejarige

misschien niet helemaal conceptueel kan kaderen,

maar wel begrijpt.

Zitten er veel mammas met kinderen in de Belgische cellen?

Eigenlijk, in aantal best wel weinig,

sowieso bestaat de gevangenispopulatie

uit meer dan 95 procent uit mannen.

Dus vrouwen zijn maar amper 5 procent

van de gedetineerde personen in België.

En van die 5 procent zouden ongeveer

de statistieken zijn dat wel onduidelijk over,

iets van tussen de 50 en 70 procent zouden mama zijn

en van die 50 als 70 procent

hebben dus een klein deel van die mama's ervoor gekozen

om hun kind mee te nemen in detentie.

Dus het gaat in aantal over weinig vrouwen.

Ik vraag me dan toch af.

[Transcript] DS Vandaag / Wat als je baby of peuter opgroeit in de gevangenis?

Het gaat echt over een zeer klein deel van de gevangenispopulatie
waarom het niet mogelijk is
om iets ge-differentieerd naar die torseer
specifiek profiel te kijken van veroordeelde moeders.
Want in het buitenland zijn er wel zo'n voorbeelden te zien.

Ja, zeer veel.

Meest bekende voorbeelden misschien
is Unidad de Madres in Spanje
vergelijkbaar met wat men in België probeert
ook op de richte detentiehuizen.
Dus het is een klein schaalig huis
wat niet in een gevangenis zit,
maar gewoon een huis in de samenleving
waarna elke mama hun eigen appartement
krijgt met hun kinderen dat ook aangepast is
aan de aanwezigheid van kinderen, speelgoed
en wat men allemaal zo onnodig heeft.
En mamma's worden begeleid, verzorgd
en ook gestimuleerd om werk te zoeken
netwerk te zoeken, contact te maken
ze kunnen beroep doen op psychologische hulp
maar ook op psychosociale hulp
van uitkering in orde brengen
en opleiding doen, weet ik het allemaal.
Dus het ervaren van gevangenschap of straf
is daar na genoeg afwezig
ze mogen daar ook bezoek ontvangen
ze mogen ook op bezoek gaan
Dat is een model waarin men probeert
zoveel mogelijk gewone gezins, familiestructuur
na te boten
en sowieso het idee van detentiehuizen
en dat geldt niet alleen voor moeders
is natuurlijk iets waar heel wat criminologen
en psychologen het overeen zijn
dat dat een veel humanere manier van strafuitvoering
zou zijn die ook ervoor zou zorgen
dat er minder recidieve is
en meer reïntegratie in de maatschappij
niet alleen voor mama's
maar ook voor gewone, geoordeelde personen
van België, kams met heel wat problemen
binnen de huidige detentie
daar is het idee dat we is torenhoog

hoger dan in buurlanden
er zijn telkens schendingen van de mensenrechten
België wordt vaak op de vingers getikt
door van alle toezichtzorkanen
die daar maar kunnen zijn
ook door het hoofd van de mensenrechten
Zelfs de hypermoderne gevangenis in harenvoel
doet niet aan normen
het is ongelooflijk dat men zo weinig inzet
op mogelijkheden tot rehabilitatie
want uiteindelijk zou dat het doel moeten zijn
dat mensen er beter uit komen
dan dat ze erin zijn gegaan
en op dit moment is het zo
dat mensen er, denk ik, slechter uit komen
of toch in ieder geval
ja, met veel schade
Het is direct op strafen en niet op rehabilitatie
Ja, en als straffen zou werken
zou iedereen kunnen zeggen, ja, prima
dat ze maar gestraft worden
maar het schijnt dus niet te werken
Waarom niet? Waarom zetten we daar niet meer op in?
Ik denk omdat het de meeste mensen
niet zoveel kan schelen
en ook omdat voor veel mensen, denk ik, moeilijk is
om empathie op te brengen
voor personen die een misdaad hebben begaan
waardoor dat politicus ze helemaal gezien hebben, denk ik
om zich in zo'n onderwerp in vast te bijten
Het is heel dom eigenlijk
want ik zeg altijd als mensen dat zeggen
want ik ga niemand overtuigen
om plots de gevangenen te gaan knuffelen
maar men moet wel rationeel zijn
en rationeel is het zo
dat een maatschappij onveilig is
wanneer men mensen dehumaniseert
in een slechtwerkend detentiesysteem
dat is onveilig voor de maatschappij
want mensen komen uiteindelijk terug buiten
en zoals het onderzoek uitwijst
plegen op nieuw feiten
dat heet aan recidieve

dus dat kan niet de bedoeling zijn
het kost ons heel veel geld
het maakt de wereld onveiliger
dan zal men tot de conclusie komen
dat, ja, helaas moeten we dan wel
ons systeem van strafuitvoering
overdenken, punt uit
en het is ook een open geheim
iedereen zal mij toestemmen
de minister, iedereen zegt
ja, dat is ook waar, ja, wij doen het niet goed
nee, dat is niet goed
maar echt tot actie overgaan
schijnt iets niet heel prioritair te zijn
ja, dus inderdaad
verbazingwikkend
ja, ik vind ik ook
erbij komt ook nog de problematie
van geïnterneerde personen in de gevangenis
een van onze personages is geïnterneerd
dat wil zeggen dat zij eigenlijk
officieel niet schuld bekwaam is
dus officieel niet gestraf
mag worden, ze is niet toerekeningsvatbaar
dus ze hoort eigenlijk
geholpen en behandeld te worden
maar in de praktijk zit ook deze vrouw
in de gevangenis
simpelweg
omdat er een tekort is aan plaatsen
waar mensen terecht kunnen komen
tot slot, Katrin, wat wil je
dat mensen meenemen van jullie reeks
ik zelf was
geraakt
door de mama, z'n kinderen
de band die
die daar aanwezig is
en waar wij getuigen van mochten zijn
het gaat niet alleen over
geditineerde moeders, voor mij gaat het
gewoon over het moederschap, het toekoer
en wat het is
om kind te zijn

[Transcript] DS Vandaag / Wat als je baby of peuter opgroeit in de gevangenis?

heel benieuwd naar Katrin, Loman, dankjewel
dankjewel
en zoals je zegt je kan de reeks hier wonen
maar nu, vanaf morgen integraal
beluisteren in onze app DS podcast
en de komende 3 dagen
hoor je de 3 afleveringen hier in DS vandaag
en vrijdag is er weer
een aflevering van uit het hart
dit was vandaag de dagelijkse podcast
van de standaard, bedankt voor het
luisteren, volg ons op Spotify
Apple podcast of eender welk ander
podcast platform
in onze gratis app DS podcast kan je niet alleen
ons werk beluisteren, maar ook
de beste podcast tips terugvinden
alle credits van de podcast die je net
hoorde, vind je op standaard.be
schijnestreep podcast
reageren kan via podcastatstandaard.be
op standaard.be